

Af private Brevsamlinger, som er tilflydte Landsarkivet i Odense, fængsles Opmærksomheden navnlig af Kultusminister Biskop C. T. Engelstof's og Geheimeraadinde Fru Ida Marie Billes. En sjælden og efterlignelsesværdig Erhvervelse har Landsarkivet for Sjælland modtaget i en af Lærer Laur. Pedersen udarbejdet Kopi af det ældste Kort over Helsingør (i 7 Blade). Sammen med de tilhørende Lister over Grundenes og Ejendommenes Matrikels- og Brandforsikringsnumre, der er udarbejdede af Hr. Pedersen, afgiver de et enestaaende fortrinligt Grundlag for Undersøgelser af Byens Topografi.

K. F.

ANMELDELSER.

Joachim Junge: Den nordsjællandske Landalmues Karakter, Skikke, Meninger og Sprog, udg. af Foreningen Danmarks Folke-minder og Frederiksborg Amts Hist. Samf. ved *Hans Ellekilde*. 1915.

De sognebeskrivelser, der især skyldes flittige præster i rationalismens og landboreformernes tid, er vist bedst kendte for deres latterligheder, nemlig gennem Poul Møllers parodi, Lægdsgaarden i Ølsebymagle, og stadskirurg Reisers i sig selv parodiske skildring af den fyrgterlige ildebrand i København. Det er over disse næsten glemt, at denne litteratur også bragte enkelte særdeles værdifulde arbejder, som pastor Niels Blichers om Vium og fremfor alt pastor Joachim Junges om den nordsjællandske landalmue.

Denne sidste var tidligere for så vidt velkendt, som den efter forfatterens død oplevede både 2. og 3. udgave (1. udg. kom ganske privat 1798, og forfatteren har åbenbart ikke ønsket offentliggørelse) og på det tidspunkt var genstand for en usædvanlig beundring på grund af dens »forunderlige Blanding af Vittighed, Lune og Skarpsindighed« og for den »Erudition og Læsning, hvormed Bogen er sættet fuld«, og i 3. udg. (1844) betegnes den som en bog, der »som bekjendt hører til vor Litteraturs classiske Værker«. Siden da har den imidlertid kun været læst af en snævrere kreds, og det er da meget naturligt, at Folkemindeforeningen og Frederiksborg Amts Hist. Samf. har ladet besørge en ny, lidt forkortet¹⁾, udgave af bogen.

¹⁾ Forkortelsen er foretaget med skønsomhed, men det forsvarlige i en sådan udgivelsesmåde er omtvistelig. Givet turde det være, at det er utilladeligt at bortskære Junges nordsjællandske ordbog, der afsluttede de tidligere udgaver.

Udgivelsen er foretaget af den unge folkemindeforsker Hans Ellekilde, der selv er nordsjællænder af fødsel og har haft alle betingelser for at kunne udføre arbejdet på tilfredsstillende måde. Han giver i indledningen en fortræffelig karakteristik af forf. og hans værk, idet han både påviser Junges mangler og med uforbeholden fremhæver hans iagttagelsers og skildringers ligefrem geniale livfuldhed og vid, anskuelighed og realisme. Han mener endogså, at Junge tåler sammenligning med selve Holberg.

Junges bog er efter sin tid et lærd værk og kræver derfor i en udgave som denne et stort mål af ord- og realforklaringer. Med megen flid og dygtighed har udgiveren udarbejdet disse, hvis emner spænder over de forskellige områder. Et par enkelte småfejl kan her noteres. S. 191 taler Junge om et sygdomstilfælde, der forårsages af hvirvelvind. »Er denne Vind et Slags Typho, eller, som det maatte synes, et Slags *Prester*, besvangret med electricke Dampe«, spørger han. Udgiveren mener, at *Prester* er en trykfejl, måske for »Puster (Flertal af Pust). Junges Haandskrift er ret utydelig«. Textrettelsen lyder ikke meget rimelig og er da også urigtig. *Prester* er ligefrem et græsk-latinsk ord (*πρησίζω*, *prester*), der betyder hvirvelvind, orkan o. l. — S. 142 mener Junge, at »reises og fældes« i Danske Lov 1—13—18 har betydningen »rejse og fælde« (stedet lyder: »Vidne Barn, der under sine femten Aar er, da kand det Vidne hverken reisis, eller fældis«). Udgiveren forklarer, hvad paragraffens mening er, men gör ikke opmærksom på, at Junges bemærkning er urigtig, og at *Vidne* ikke betyder personen, der vidner, men dærimod: vidnesbyrd¹⁾.

Junges ejendommelige bog vil forhåbentlig i denne ny udgave igen vinde læsere i større kredse. Man måtte ønske, at en jysk amtsforening vilde lade denne udgave være en opfordring til at fremdrage Niels Blichers *Vium-skildring*.

J. B.-N.

¹⁾ Det s. 164 citerede vers (»Saaledes var en tosset Skik«) tager man næppe fejl i at tillægge Thomas Christoffer Bruun, men hvor i hans *Poetiske Skrifter* det findes, kan anm. ikke i øjeblikket sige. S. 205 fodnote 2 står årstallet 1640 for 1740. Endelig vilde læseren gerne vide, om det skyldes bevidst kættereri overfor grammatiske og stilistiske dogmer, når udgiveren skriver: »Tacitus har . . . vilde opstillet et kraftigt Modstykke til det overforfinede Rom« (s. 13). »Junges Skildring af denne (? : bondens religiøsitet) hører . . . til *noget* af det værdifuldeste . . . i hans Værk« (s. 29) o. l.